

מה הוא גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים ?

גיליון מידע זה הוא אחד מתוך סידרה של גיליונות מידע בינלאומיים המתייחסים לסיכונים תעסוקתיים במקצועות שונים. הוא מיועד לכל אלה הקשורים מקצועית בשמירת הבטיחות והבריאות בעבודה: רופאים ואחיות תעסוקתיים, גיהותנים, ממוני וקציני בטיחות, מפקחי עבודה, נציגי עובדים, ועובדים מיומנים אחרים.

גיליון מידע זה מפרט, בסדר תקני מוגדר, את הסיכונים השונים אשר מטפל סיעודי במוסדות ומשקי בית עלול להיות חשוף אליהם במהלך עבודתו הרגילה. גיליון מידע זה אינו מיועד לספק עצות אלא מהווה מקור מידע בלבד. הידע אודות מה שגורם לפציעות ולמחלות תעסוקתיות מאפשר לתכנן וליישם אמצעי מגן מתאימים כנגד סיכונים אלה.

גיליון מידע זה מכיל ארבעה עמודים :

בעמוד הראשון מצוי מידע על הסיכונים המשמעותיים ביותר לגבי עבודתו של מטפל סיעודי במוסדות ומשקי בית. העמודים 2 ו- 3 מכילים מידע מפורט ושיטתי יותר בנוגע לסוגים השונים של הסיכונים, לעתים ביחד עם הצעות לגבי אופן מניעתם (הם מסומנים כ - ❶ וכו' וההסבר להם ניתן בסוף עמוד 3). עמוד 4 מיועד עבור מידע ספציפי, שהוא בעל ערך במיוחד עבור מומחים בתחום הבטיחות והגהות, והוא כולל את תיאור המקצוע, פירוט המטלות של העובד, הערות, מראי-מקום, וכדומה.

מי הוא מטפל סיעודי במוסדות ומשקי בית ?

מטפל בעל הכשרה מסוימת בטיפול בחולים סיעודיים, אשר מבצע מטלות שונות הקשורות בתפקודו של המטופל ובסיוע לו, כמו האכלה, הלבשה, רחיצה, ניקיון אישי, קתטריזציה, הרמה והורדה, הובלה והסעה, מדידת פרמטרים רפואיים אחדים, וכדומה. במשקי בית הוא עשוי לסייע למטופל במגוון הפעילויות הקשורות בתפקוד תקין של המטופל במסגרת הביתית.

מה הם הסיכונים העיקריים של עיסוק זה ?

- החלקות, מעידות ונפילות על רצפות רטובות, במיוחד במצבי חירום או במצבים בהם מסייעים למאושפזים נכים או נטולי יכולת פיזית
- כאבי גב חריפים, כתוצאה מהעבודה בתנוחות גוף לא טובות כאשר מבצעים תנועות הקשורות במאמצי-יתר תוך כדי הטיפול במטופלים כבדי-משקל
- סכנת הרעלה או התפתחות אלרגיה כתוצאה ממגע עם תרופות וסמים ועם חומרים שנוצרו בזמן ערבוב כימיקלים בלתי מזוהים, עקב טעות או תאונה
- פציעות, עקב דקירה מחפצים חדים, או כוויה ממגע במשטחים חמים או בלהבה, התחשמלות מצידוד חשמלי פגום, וכדומה
- עבודה ממושכת בתנוחות של עמידה או הליכה ממושכת גורמת לבעיות של כאבי רגליים ועייפות
- עבודה במשמרות, וביחוד במשמרת לילה; העבודה עם וההתקשרות אל חולים סופניים ובני משפחותיהם, ותחושת האחריות האישית - כל אלה גורמים למטפל הסיעודי ללחצים ולשחיקה.

סיכונים תעסוקתיים

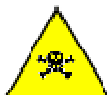
סיכוני תאונות

- 1 החלקות, מעידות ונפילות על רצפות רטובות, במיוחד במצבי חירום או במצבים בהם מסייעים למאושפזים נכים או נטולי יכולת פיזית
 - 2 דקירות וחתכים מעצמים חדים (במיוחד מסכינים וממחטי מזרק)
 - 3 כוויות וצריבות כתוצאה ממגע בצידוד רפואי לוחט או מגע במים רותחים או קיטור
 - 3 מכות חשמל מצידוד חשמלי פגום או מצידוד שאינו מוארק כהלכה או שבידודו פגום
 - 1 פציעות של הרגליים או כפות הרגליים מחפצים נופלים
 - 4 הרעלה חריפה כתוצאה מנשימה או בליעה של חומרי חיסוי ו/או תרכובות המשמשות לעיקור או של אדיהם
 - 4 כאבי גב חריפים, כתוצאה מהעבודה בתנחות גוף לא טובות כאשר מבצעים תנועות הקשורות במאמצי-יתר תוך כדי הטיפול במטופלים כבדי-משקל
 - 4 נזקי שריר-שלד כתוצאה מהרמתם של מאושפזים נטולי יכולת פיזית
- הרעלה חריפה כתוצאה משחרור תאונתי של גורמים כימיים.

סיכונים פיזיקליים

אין סיכונים מיוחדים, פרט לחשיפה אקראית לקרינות מיננות ו/או בלתי מיננות העלולות להתרחש במסגרת בית חולים, בעת ליווי מטופלים לפעילויות קרינתיות; ו/או חשיפה לגורמים סביבתיים, כולל חום או קור קיצוניים, לחות גבוהה, לחץ סביבתי מוגבר או מוקטן, וכו'.

סיכונים כימיים

- 5 חשיפה לכימיקלים בעת תאונה (מגע עם כימיקלים שהתפזרו או נשפכו, כימיקלים שדלפו ממיכליהם וכימיקלים בלתי מזוהים)
 - 5 סכנת הרעלה או התפתחות אלרגיה כתוצאה ממגע עם תרופות וסמים ועם חומרים שנוצרו בזמן ערבוב כימיקלים בלתי מזוהים, עקב טעות או תאונה
 - 6 בריחת שומן מהעור, גירוי ודלקות עור עקב השימוש הרב והתכוף בסבונים, דטרגנטים, חומרי חיסוי, וכו' גירוי עיניים, אף וגרון בגלל חשיפה לארוסולים שנפלטו לאוויר מתוך תרכובות שונות של חומרי ניקוי ורחיצה (אשר חלק מהם הינו אלקלי), או מטיפות של חומרי שטיפה
- אלרגיה ללטקס הנגרמת בגלל חשיפה ללטקס טבעי הנמצא בתוך כפפות, וכדומה.

סיכונים ביולוגיים

7

סכנה להידבק במחלה מדבקת שמקורה הוא מאושפזים חולים

7

חשיפה למיקרואורגניזמים פתוגניים המצויים בנוזלי הגוף של פציינטים מהווה סיכון ביולוגי משמעותי, במיוחד לגבי מחלות המועברות באמצעות הדם (אייДС, דלקת כבד נגיפית).

בעיות ארגונומיות, פסיכולוגיות וחברתיות

4

פגיעות במערכת שריר-שלד, כולל פגיעות הקשורות: ביציבה בעת עבודה, הזזה או נשיאה של חפצים כבדים או בעלי נפח גדול, מאמץ חוזר ונשנה

4

עייפות וכאבי גב תחתון כתוצאה מפעילות מאמצת כמו הרמה או טיפול דומה בחולים כבדי משקל, ועקב עבודה ממושכת בתנחות של עמידה או הליכה

8

לחצים נפשיים, יחסים משפחתיים מעוררים ושחיקה, הנובעים בחלקם מהעבודה במשמרות ובמיוחד במשמרת לילה, מהעבודה בשעות נוספות, מן המגע עם מאושפזים חולים, ובייחוד עם חולים סופניים ובני משפחותיהם

8

תקיפה פיזית ומילולית, בעיקר על ידי פציינטים שיש להם הפרעות נפשיות.

רשימת אמצעי המניעה

1

יש לנעול נעלים בטיחותיות מהסוג המקובל עבור אחיות, עם כיפת מגן וסוליות לא-מחליקות

2

יש לטפל בסכינים, מחטים, מזרקים, שבר זכוכית וחפצים חדים אחרים בזהירות מרבית, ולהשתמש בכלי קיבול מיוחדים כדי לאחסונם עד לסילוק הסופי

3

יש להתקין מפסקי זרם דלף ולהזמין חשמלאי מוסמך כדי לבדוק ולתקן ציוד פגום או חשוד

4

יש להכיר את הוראות הבטיחות בנוגע לטיפול והרמת משאות כבדים ולפעול לפיהן (רצוי להתייעץ עם מומחה לבטיחות תעסוקתית לגבי הטיפול הבטוח בפציינטים כבדים); יש להשתמש בעזרי הרמה כאשר הדבר אפשרי

5

יש להתקין מערכת מיזוג אוויר בחדר שעת החירום, עם אוורור כללי יעיל, בכדי להפחית את עומס החום ולסלק את הריחות, הגזים והאדים

6

יש לוודא (במוסד סיעודי) שיהיו באתר בקבוקים או משטפה לשטיפת העיניים

7

יש להכיר את הנחיות משרד הבריאות לגבי העבודה עם דמים ולגבי נגיפים המועברים בדם, כולל קבלת חיסונים בהתאם להנחיות אלו, וחשוב להקפיד על שמירתן

8

יש להתייעץ בפסיכולוג תעסוקתי לגבי הדרכים לטפל בבעיות הנובעות מעייפות נפשית ומשחיקה, וכן בנוגע לדרכי הטיפול במקרה של תקיפה פיזית או נפשית מצדם של החולים או קרובי משפחתם.

מידע מקצועי נוסף

שמות נרדפים (חליפיים)

כוח עזר סיעודי; מטפל משפחתי.

הגדרה ו/או תאור העיסוק

עבור "מטפל סיעודי במוסדות" – מבצע/ת מטלות שונות, בהתאם להוראות הסגל הרפואי או האחיות, אשר קשורות בטיפול בפציינטים בבית חולים, בית אבות או מתקן רפואי אחר. רוחץ את הפציינטים ונותן להם עיסוי באלכוהול. מודד ורושם את נתוני כניסת ויציאת נזלי הגוף, ובודק ורושם את הטמפרטורה, הדופק וקצב הנשימה. מבצע חוקנים. מביא את מגשי האוכל של המטופלים ומאכיל את אלה שאינם מסוגלים לאכול בכוחות עצמם. מרים ומוריד את המטופלים אל ומן המיטה, ומוביל אותם לאזורים אחרים כמו חדרי ניתוח ורנטגן, בעזרת מיטה מתניידת, כסא גלגלים או אלונקה על גלגלים. מתקין ציוד, כמו אוהל חמצן, מכונת רנטגן ניידת, ובקבוקי הזנה נוזלית עיליים. מציע את המיטות ואוסף את המצעים המלוכלכים. מנקה את החדרים והפרוזדורים. רוחץ את גוויות הנפטרים ומלווה את הגופה לחדר המתים ומכניס את חפציהם האישיים לתוך תיבת חדר המתים. עוסק גם בהחדרה של קטטרים ושטיפה של שלפוחית השתן. מלווה את הפציינטים שהשתחררו לביתם או למוסדות אחרים [DOT].

עבור "מטפל סיעודי במשקי בית" – עקרונית, הגדרת התפקיד דומה לזו של המטפל המוסדי אלא שהטיפול נעשה בהתאם להנחיה של הרופא המטפל האישי של הפציינט. תפקידיו של המטפל הביתי שונים בהתאם למקרה הספציפי ומתרכזים במיוחד במתן סיוע אישי למטופל המוגבל/החולה, כולל טיפול בניהול צרכיו, במזונו, בהסעתו לטיפול יומי או לבדיקה, וכדומה, ולעזרה בביצוע המטלות היומיומיות של משק הבית. לעתים עשוי להידרש להסיע ברכב את המטופל בהתאם לצורכי הטיפול.

תעסוקות דומות ו/או ספציפיות

אחות מרפאה מוסדית; איש-צוות במוסד סיעודי; סייעת לאחות סיעודית; עובד סוציאלי; עובד שירותי סעד.

מטלות

אחסון; בדיקה (של פרמטרים רפואיים); ביצוע (חוקן, החדרת קטטר,...); ביקור; דיווח; האכלה; הגשה; הובלה (פציינטים); הזנה; החדרה (קטטר,...); החלפה (מצעים); הכנה; הלבשה; הסברה; הסדרה (שירותים); הסעה; הספקה; הצעה (מיטות); הרגעה (של החולים); הרמה והורדה (של חולים); השגחה (על החולים); התקנה (ציוד); התקשרות (עם משפחות הפציינטים, וכו'); חבישה; חיסוי; טיפול (בחולים); ליווי (של המטופלים, גוויות,...); מדידה (חום, דופק,...); מריחה (משחות,...); מתן תרופות; ניהול (משק הבית); ניקוי (ציוד רפואי, חולים, חדרים,...); נשיאה; סידור (מיטות, וכו'); סיוע (לרופאים, אחיות, חולים וכו'); סיעוד; עידוד; עיסוי (של החולים); עיקור; פיקוח; צפייה; קילוח; רחיצה; רישום; שטיפה; תאום; תחזוקה.

ציוד עיקרי הנמצא בשימוש

הספקה רפואית (גאזה, חומרי חבישה, כפפות; מסיכה/ נשמית; קטטר; תחבושות, וכו'); חלוקים וביגוד רפואי; מדי חום; מד לחץ דם; ציוד לחיטוי ועיקור; ציוד להרמת חולים; שעון.

מקומות עבודה בהם העיסוק שכיח

בתי-אבות; בתי חולים; בתי-חולים לחולי נפש; מוסדות החלמה ושיקום; מחלקות ובתי חולים גריאטריים; מחלקות סיעודיות (טיפול במחלימים, תשושים, וכו'); משקי בית פרטיים, וכדומה.

הערות

1. בישראל, חלק ניכר של המטפלים הסיעודיים הם עובדים זרים (בעיקר מן הפיליפינים או ממזרח אירופה) בעלי תרבות זרה, מה שמחייב פיקוח עליהם מטעם רשויות הסעד ו/או הגופים המוסמכים האחרים.

מראי מקום

1. Dictionary of Occupational Titles 4th Ed., USA. Dept. of Labor, 1991, USA
2. ILO Encyclopedia of Occupational Health and Safety, 4th Ed., Stellman, M. J., Ed., ILO, Geneva, 1998
3. חוק שירותי הסעד תשי"ח – 1958, ותקנותיו
4. תפקיד העובד הסוציאלי באשפוז חולה כרוני בלשכת הבריאות. נוהל שרות ארצי לעבודה סוציאלית, אפריל 2004.